

Бојана Николетић

Треба заборавити на себе и одскакутати у сусрет другима

Руке отечене од домаћих послова.
- Све сама радим! Погледај ми руке, - рече.
„Ја не верујем – ни рукама,“ помисли одмах.
Имала је очи Саре Бернар.

***

Свака културна информација која се прими довољно рано може бити вреднована у пуној мери, јер човек још увек има и енергије и времена да у њу поверује. Касније, то често буде само „статистичка“ информација – као у случају оног научника који увек страхује од маргине: он неретко и несвесно узмакне, повуче се, скоро као да се тргне у страну, само да не дође до ивице целог става. До ивице читавог става – до ивице става, може се рећи. На оно што он и иначе, сасвим свесно и као ствар стила, оставља као простор за пролазак „духа“ или „бога“ или можда, ко зна, и „турчина“, то за ефекат има напуштање научне конструкције, конструкције дела, и држање уског средњег дела стране, тако да ту на средини имате скоро епски текст, док је све остало препуштено урушавању и пропасти.

- Дакле, поред и иза њега увек треба да иде неко ко ће придржавати маргину да се читава конструкција не уруши? Неко млад?

- Не знам. Размислићу. Знате, да цитирам, „кога гањају, тај зна да је гањан.“ Ко зна шта би онда било?! И, знате, тај неко млад не би смео да буде толико млад да му ово знање, ово што прегледа и прати - рад овог научника, буде једино. Морао би бити образован.

- Да, али, морао би бити и млад?

- Не знам, зашто млад? Не знам. То можда уопште није важно.

- Све су уметности такве: о људским емоцијама и страстима, моралним дилемама и патњи. И о доживљајима, - додаде.

Други се окрену ка саговорнику, гледајући га нетремице, пажљиво.

- Све су уметности такве? Хоћете да кажете... Хоћете да кажете да уопште нисте слушали шта вам говорим?

- Не, сетио сам се нечега. Јутрос сам чуо на радију песму која каже, 'I love you more than I can say', и онда после тога сам мислио мало о уметности – ето, то што сам вам рекао, чиме се уметности, разне уметности, заправо баве. Уметност уопште.

- Уметност уопште. А ово о чему ја говорим, наука уопште, то вас не занима?

- Како да не, само знате, ја верујем да, кад вам мисли усред неког разговора одлутају, то никад није случајно. Ако пратите пут својих одлуталих мисли, увидећете да ни он није случајан. Дакле, ја закључујем да ваш научник и није стварно научник, он је уметник! Ето! *Voilà!*

- Што би рекли Французи, - додаде други помало огорчено.

- Не, заиста, ако узмемо да он по духу заправо није научник, већ уметник, требало би да га прати неко довољно млад да га разуме.

- Ви не разумете – није поента у томе да њега неко разуме, да се схвати његова поетска визија света, јер, о поетској визији света и није реч. Поента је у томе да се маргина урушава, да је страна пуна крхотина и глупости јер оно што јесте написано није довољно. Ето! Или, још горе, није довољно научно, има превише песничких елемената!

- То је онда нешто друго – ако вам треба неко ко ће разумети научника, треба вам неко млад. И сами сте рекли, неко ко би довољно рано примио његову информацију и поверовао у њу. Ако вам треба неко ко ће пратити шта се дешава са страном, са маргинама и крхотинама по средини, треба вам неко старији, неко ко има и лично образовање и неки лични став.

- Знате шта, ја вама покушавам да објасним, мени не треба такав неко, треба вама, треба неко да каже да је научна истина једина на коју један научник треба да троши време – на првом месту туђе време.

- Значи, ваш научник, не само што избегава маргине и оставља простор за пролазак духова и бестелесних бића уопште, он још и не износи научну истину, већ неку другу? Своју, личну? То је онда нека страст!

- Па не знам то, ви баш терате мак на конач. Не знам да ли се то тако може рећи. То буде научна истина, знате, али са свим тим маргинама, тако проширеним и замагљеним, са свим тим просторима, мањим и већим, за пролаз ових и оних духова, још кад се ту и тамо убаци и неки лични додатак, нешто што на први поглед делује као знак радости, скоро, неки завијутац, као „шестица“, – застаде, као да размисли. – Ви се тога не сећате, ко зна и да ли сте били рођени... Жене су носиле тако неке фризуре, правиле су „шестице“, то је изгледало сасвим враголасто. Елем, овде таква ствар све мења на такав начин да ја и не знам шта бих рекао... Не можете ићи за њим, пратити га у стопу и исправљати сваку његову реч. То је искључено!

- А зашто ви мислите да је то толико важно? Ја то не бих ни приметио, рецимо. Нисам довољно образован! – насмеја се. – Нисам научник. Ето, блажени нишчи духом! Ја ћу живети дуже због тога: не могу да се изнервирам толико због тога о чему ви говорите јер заиста и не разумем шта то мени треба да значи, шта се мене тиче шта пише неки научник? Ко каже да ћу ја то икад прочитати?

- Па сад, ако тако поставите ствари, не знам шта да кажем. Да се бавимо спортом? Као Немци? Не, пардон, као Американци. Можда сте у праву. Да сачекамо да неки други научник сасече овог првог а да ми то време проведемо у природи! Зар не? На свежем ваздуху.

- Да, па, рецимо. – Млађи је био задовољан. – Слушајте шта сам ја пронашао у једном часопису за популарну психологију: иако (и кад, хоћу да кажем), и ако су били невероватно несрећни као деца, дакле, одрасли људи то могу „компензовати“, могу наћи себи неко ново „животно решење“, неки нови живот и нову срећу – са неким другим људима! И – не знам зашто би то требало сматрати мање вредним и мање стварним идентитетом. То је као она позната дилема из логике: ко сте ви заправо, које лице у низу лица сваког дана вашег живота? Да ли сте леви или десни – ако сте били неугледни као мали али сте се упадљиво пролепшали као одрастао човек? Ако сте били изузетно љупко дете а сасвим обична и неупадљива одрасла особа? У вама је ипак остала она личност навикнута на пажњу и наклоност. Како се она осећа сада, кад је нико и не гледа? Како излази на крај са својим осећањима? Има доста људи који свој идентитет решавају у другим људима, као да је то могуће. Примитивне културе и њихови трагови, без „етикете“...

- Молим вас, морам да вас прекинем. Хоћете да кажете да треба да дигнем руке од овога чиме се бавим и да пронађем себи други идентитет? Је л` то? – погледа младог човека запрепаштено.

- Па, не баш сасвим. Ја не инсистирам. Чак и не кажем то. Али, перити ђавола... у вашим годинама... Зар није касно за то?

- Перити ђавола, - понови старији, гледајући испред себе укочено. – Ви сте прави саговорник, дакле. Није случајно што сам се баш вама обратио. Знате шта, хоћу да вам кажем: увек постоји смисао, макар међу људима, општи, „виши“ смисао. Кад смисла нема, човек га поново нађе, макар такав, општи, ван њега самог. Тако је како је – путујемо... – рече резигнирано.

Младић га погледа.

- Онда постоји обавеза на малограђанштину и примитивизам, знате.

- Обавеза на малограђанштину и примитивизам, - понови други запрепашћено. – Ха, ви стварно говорите необичне ствари. Тако млад човек! Знао сам да вама треба да се обратим!

- Смрт иде долази стиже брзином од тридесет пет километара на час – сваки дан, свуда око нас, - рече младић мирно. – Човек не зна шта му је намењено.

- Тридесет пет километара на час... Мораћу то да запамтим – ако не заборавим док дођем кући, ја ћу то и записати. Ви сте паметан млад човек. А да ли сте чули ово, - настави одједном живље – „пројекција се прекида јер је неко однео платно!“ – насмеја се.

Младић га погледа, затим упита: - То је требало да кажем?

- Не, не, никако. – Старац је одједном изгледао задовољан. - Испричаћу вам један виц: је л` знате како је војвода Дејан Мањак постао Дејан Вишак?

- Не знам, - рече младић сада већ мало уморно. – Не знам ни ко је војвода Дејан Мањак. Стварна историјска личност?

- Стварна, како да не. Дакле, шта мислите?

- Не знам. Како? – упита младић дисциплиновано.

- Тако што су га обесили! – старац поче да се смеје и смејао се и смејао док није почео да се тресе.

- Седите, - рече младић показујући на клупу без наслона до које управо беху стигли. – Одличан штос, - додаде спуштајући се да седне и сам.

Поподне је било сунчано и пријатно, рано пролеће у Ташмајданском парку. Уто поред њих прође једна лепа старија жена. Имала је поглед Саре Бернар.

- Једна давна лепотица, - рече старац уз осмех.

Младић се осмехну куртоазно.

Бојана Николетић
ПОЗА, ПРЕСЕК И СТАВ
Приваут, Београд 2016

Ова прича објављена је и у зборнику „Пронађени хоризонти“ Удружења независних писаца 2018, док се читава књига у дигиталном издању може пронаћи на сајту Новинарница.нет – издање Удружења независних писаца Србије – УНПС, едиција Вуртуелне вертикале, 2018.

Постављено на Страну 21 сајта Приваут 1. децембра 2019.